

Kağıt-1 Sınavı Çözümleme Modeli:

1. Önce araştırma sorusunu anla. Onu gerekirse parçalara ayır ve aklında ona dair ne varsa yaz:

- **Eylem fiili nedir?** (örneğin “nasıl yansıtılmıştır”, “hangi yollarla ifade edilmiştir”, “nasıl kurulmuştur”)
- **Ana odak kavram ne?** (örneğin “yalnızlık”, “öz kimlik”, “modernleşme”, “doğa imgesi”)
- **İnceleme nesnesi ne?** (örneğin “dil ve üslup”, “biçimsel unsurlar”, “anlatıcı bakış açısı”)

Örnek: “Şiirdeki biçimsel unsurlar (tekrarlar, ses benzerlikleri, ölçü ve kafiye düzeni) ile duygusal yoğunluk arasında nasıl bir bağlantı kurulmuştur?”

- **Eylem:** *nasıl bir bağlantı kurulmuştur?*
- **Odak:** *duygusal yoğunluk*
- **İnceleme nesnesi:** *biçimsel unsurlar (tekrar, ses, ölçü, kafiye)*

2. Soruyu alt başlıklara bölmek hem analizini hem argümanını netleştirir.

Aynı örnek üzerinden gidersek:

1. Şiirde **hangi biçimsel unsurlar** belirgindir?
2. Bu unsurlar **okuyucu üzerinde nasıl bir etki** yaratır?
3. Bu etkinin **duygusal yoğunlukla ilişkisi** nedir?
4. Yazar bu bağlantıyı **bilinçli bir biçimde nasıl kurmuş olabilir?**

Araştırma sorusunun anahtar kavramları üzerine kısa notlar al:

- Kavramın **sözlük anlamı**
- **Edebî bağlamdaki anlamı**
- Metinde **somut olarak nerede görüldüğü**
- **Duygusal / tematik işlevi**

Örneğin “duygusal yoğunluk” kavramı için:

- **Sözlük anlamı:** yoğun duygu aktarımı
- **Edebî bağlam:** ses, tekrar, ritim aracılığıyla yaratılan duygusal atmosfer
- **Metindeki yeri:** “Ben gene sana vurgunum” dizesindeki tekrar
- **İşlev:** takıntılı bir sevgi ve vazgeçememe duygusu yaratmak

3. Kavramsal Alanı Haritalandır.

Araştırma sorusunun anahtar kavramları üzerine kısa notlar al:

- Kavramın **sözlük anlamı**
- **Edebî bağlamdaki anlamı**
- Metinde **somut olarak nerede görüldüğü**
- **Duygusal / tematik işlevi**

Örneğin “duygusal yoğunluk” kavramı için:

- **Sözlük anlamı:** yoğun duygu aktarımı
- **Edebî bağlam:** ses, tekrar, ritim aracılığıyla yaratılan duygusal atmosfer
- **Metindeki yeri:** “Ben gene sana vurgunum” dizesindeki tekrar
- **İşlev:** takıntılı bir sevgi ve vazgeçememe duygusu yaratmak

4. Tez Cümlesine Dönüştür:

Yukarıdaki bütün parçaları sentezle, araştırma sorusuna doğrudan yanıt veren **tek cümlelik bir tez** üret: “Şiirdeki biçimsel tekrarlar ve ses benzerlikleri, sevgiliden uzak kalmanın yarattığı içsel sarsıntıyı ritmik bir döngüye dönüştürerek duygusal yoğunluğu artırır.”

5. PLAN YAP: “Bu plan, yazıya başlamadan önce düşüncenin haritasıdır; yazarken rotanı korur.” Çalışma boyunca plana sadık kal!

- GİRİŞ:

- **Özetle:** Girişte amaç, metnin “ne anlattığı”nı değil, araştırma sorusuyla ilgili kısmını özetlemektir. Yani sen metni sorunun merceğinden yeniden kuruyorsun.
 - Klasik özet:
“Şiir, sevgiliden ayrı kalmanın verdiği üzüntüyü anlatır.”
 - Araştırma sorusu odaklı özet:
“Şair, sevgiliden ayrı kalmanın yarattığı içsel çatışmayı, ritmik tekrarlar ve ses benzerlikleri aracılığıyla duygu yoğunluğuna dönüştürür.”

>> İlkinde “konu”yu söylüyorsun.

>> ikincisinde “nasıl anlatıldığını” — yani analitik odağı veriyorsun.

• Yöntem ve Teknik Kullan:

- ♦ **Teknik,** metnin kendi içinde kullanılan anlatım aracıdır.

Yani bir yazarın dili, yapıyı, anlatımı nasıl kurduğunu gösteren somut unsurdur.

Örneğin: iç monolog, bilinç akışı, tekrar, kafiye düzeni, diyalog, anlatıcı bakış açısı, leitmotif gibi. Kısaca: “Teknik, metnin içinde kullanılan araçtır.”

♦ **Yöntem** ise, yazarın bu teknikleri hangi amaçla ve nasıl kullandığını gösterir.

Yani teknikleri seçme, düzenleme ve anlam yaratma biçimidir. Kısaca: “Yöntem, yazarın tekniği kullanma tarzıdır.”

- **Ana Tezini Yaz:** Ana tez, senin araştırma sorusuna verdiğin doğrudan cevaptır. Yani metni okuduktan sonra ulaştığın temel yargı, yorum veya iddiadır. Paper 1’de bütün çözümleme o tezi kanıtlamak için yapılır.

>> Kısaca: **Ana tez = yazar bu metinde ... aracılığıyla ... düşüncesini / duygusunu / etkisini yansıtır.**

Ana Tez Nasıl Yazılır?

1. Tek bir cümle olmalı — uzun açıklamalara girmeden net bir fikir sunar.
2. Araştırma sorusuna yanıt verir.
3. “Ne + Nasıl” formülüne dayanır:
 - Ne anlatılıyor? (tema, duygu, fikir)
 - Nasıl anlatılıyor? (teknik, dil, biçim, yöntem)

GELİŞME:

Gelişmede en az 2 paragraf olmalı. Her paragraf ana teze bağlı alt tezlerden oluşmalı. Her zaman paragrafa argümanla başla!

İddia- Alıntı- Analiz sırasını takip etmek çok önemlidir!

1. İddia (Alt Tez)

Paragrafın açılış cümlesidir.

Ana tezi destekleyen tek bir fikir sunar — yani “bu paragrafta neyi savunuyorum?” sorusunun cevabıdır.

Şair, tekrarları yalnızca biçimsel bir unsur olarak değil, duygusal bir döngü yaratmak için kullanır.

Alt Tez Nedir?

Alt tezler genel iddiayı parçalara ayırarak destekleyen, kanıtlayan alt fikirlerdir.

Ana tez: Şair, biçimsel tekrarları bir saplantı döngüsüne dönüştürerek, ayrılığın yarattığı içsel yorgunluğu ritmik bir yoğunlukla yansıtır.

Bu cümlede üç kavram dikkat çekiyor:

1. Biçimsel tekrarlar
2. Saplantı döngüsü (duygusal etki)
3. Ritmik yoğunluk (biçim-anlam ilişkisi)

İşte bu kavramlar, alt tezlere dönüşebilir.

Alt Tez Nasıl Oluşturulur?

♦ Adım 1: Ana tezin kavramlarını çözümle

Ana tezdeki anahtar fikirleri ayır:

Tekrar – ritim – duygu – biçim – anlam – saplantı

♦ Adım 2: Bu kavramlar arasında bağlantılar kur

- Tekrar → duygu yaratır
- Ritim → saplantıyı somutlaştırır
- Biçim → anlamı destekler

♦ Adım 3: Her bağlantıyı bir “iddaa cümlesi”ne dönüştür

Alt tez 1: Şair, tekrarları duygunun sürekliliğini vurgulamak için kullanır.

Alt tez 2: Düzenli ritim ve ses benzerlikleri, ayrılığın yarattığı saplantılı duyguyu biçimsel düzlemde görünür kılar.

Artık iki ayrı body paragrafı için yön belirledin.

DİKKAT: Alt Tezler:

- Spesifik olmalı → metnin bir yönüne odaklanır.
- Kanıtlanabilir olmalı → doğrudan alıntıyla desteklenir.
- Ana tezle bağlı olmalı → tümü aynı fikri güçlendirir.

2. Alıntı Nedir, Ne Olmalı?

Alıntı, metinden analizini destekleyecek kısa bir ifadedir. Amaç “alıntı yapmak” değil, alıntı aracılığıyla iddianı kanıtlamak.

Kural:

- En fazla 1 satırlık,
- Metinde anlam veya biçimsel güç taşıyan bir ifade olmalı.
- Paragrafın iddiasıyla *doğrudan* ilişkili olmalı.

Alıntıyı Seçerken Düşün:

- Bu cümle/dize hangi tekniği gösteriyor?
- Bu ifade hangi duyguyu veya fikri yoğunlaştırıyor?
- Bu alıntı olmasa iddiam zayıflar mı?

Eğer cevabın “evet”se, doğru alıntıyı bulmuşsundur.

3. Analiz Et:

5 Adımda Analiz Döngüsü

1. **İşaretle (Bul):** Metinden somut bir ayrıntı seç.
Örn. “Ben gene sana vurgunum” dizesindeki tekrar.
2. **Adlandır (Teknik):** Bu ayrıntının adı ne?
Tekrar, anafor, iç uyak, metafor, iç monolog, odaklanma...
3. **İşlev (Etki):** Okurda ne yapıyor? Ritmi yavaşlatıyor mu? Gerilim mi kuruyor?
4. **Yorum (Anlam):** Temaya/karaktere ne ekliyor?
5. **Bağla (Teze):** Bu bulgu ana tezi nasıl kanıtlıyor?

Bu döngüyü her “kanıt”ta tekrar et: İddia → Alıntı → (3–5 cümle) Analiz.

Sık Yapılan Hatalar → Net Çözümler

- **Hata:** “Alıntı + alıntı + alıntı” (açıklama yok).
Çözüm: Her alıntıdan sonra en az 2–3 cümle analiz.
- **Hata:** “Hikâye anlatımı” (özet).
Çözüm: Cümleye teknik adıyla gir: “*Buradaki anafor...*”
- **Hata:** Etkisiz genellemeler (“çok anlamlı”, “güzel anlatmış”).
Çözüm: Somut etki söyle: hızlanma/yavaşlama, kapanma/açılma, sıkışma/ferahlama.
- **Hata:** Teze bağlamamak.
Çözüm: Her paragrafın son cümlesi ana teze geri dönsün.

SONUÇ:

1. Sentezle (Birleştir): İki body’deki alt tezleri tek cümlede topla.

- Paragraf 1 neyi kanıtladı?
- Paragraf 2 neyi kanıtladı?
- İkisi birleşince ana tez nasıl netleşti?

Cümle kalıbı:

“Tekrar ve ritim (P1) ile ses örüntüleri (P2), metnin duygusal yoğunluğunu aynı ekseninde buluşturur; böylece [ana tez] somutlaşır.” Burada yazdığını sonrasında ana tezi okuyup yeniden okumalısın. Bir bütün olmalı bu ikisi: Ana tez ve son yargı.

2) Yeniden Değerlendir (Re-evaluate)

Aynı kanıtları başka bir açıyla kısaca yorumla. Bu “yeni bilgi” değil; perspektif değişimi.

- “Bu bulgular bize yazarın yöntemi hakkında ne söyler?”
- “Biçim–anlam ilişkisi hakkında nasıl bir genel çıkarım yaparız?”

Cümle kalıbı:

“Bu tablo, yazarın biçimi yalnız taşıyıcı değil, anlam kurucu bir araç olarak konumlandığını gösterir.”

3) Kapsayıcı Son Yargı (Tezi Yükselt)

Ana tezi bir seviye yukarı taşı: tematik/estetik ilke, yazar poetiği, türün imkânı...
Yine yeni alıntı yok. Sadece topladıklarını genelleyerek ifade et.

Cümle kalıbı:

“Sonuçta metin, duyguyu anlatmakla yetinmez; biçimsel döngü aracılığıyla o duyguyu okura deneyimletir.”

4) Kapanış Dokunuşu:

Girişteki ana kavramı küçük bir yankıyla hatırlat; daireyi kapat.

Cümle kalıbı:

“Böylece eser, [girişteki odak]ı anlatı konusu olmaktan çıkarıp ritmik bir yaşantı hâline getirir.”

“Yeni bir şey söyle ama yeni bir şey olmasın” nasıl yapılır? “Yeniden Değerlendir (Re-evaluate)”

- **Olmasın:** Yeni örnek, yeni alıntı, yeni tema yok.
- **Olsun:** Aynı bulgulara yeni bir çerçeve: “taşıyıcı biçim → kurucu biçim”, “anlatı → deneyim”, “içerik → süreç”.
Bu, yeniden değerlendirme (re-evaluation) demektir: kanıt aynı, yorumu bir kademe soyutlarsın.